

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka: sedem desetletij v službi bralcev, obiskovalcev in iskanju prostora za urbano ter družbeno medijsko središče

V decembru 2015 je Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka dopolnila sedmo desetletje delovanja, ki se je začelo 2. decembra 1945, z rešenim preostankom požganega fonda dveh predvojnih javnih knjižnic.

V teh letih se je v knjižnici zvrstilo veliko delavcev, najprej prostovoljcev, od leta 1961 dalje pa s prvim redno zaposlenim bibliotekarjem prof. Jankom Krekom in kasneje tudi ostalimi redno zaposleni strokovni delavci. Prav zaposlovanje strokovno usposobljenega kadra je omogočilo dvig kakovosti in obsega storitev knjižnice, kateremu smo zavezani še danes.

Poleg knjižničnega fonda in zaposlenih je za uspešno delo potreben predvsem ustrezen prostor, ki pa ga je bila knjižnica v Škofji Loki v vseh teh desetletjih deležna bolj malo. Pravzaprav je šlo le za dve kratki obdobji, ko je nov prostor vzbujal upanje na ugodno nadaljevanje delovanja. *Osnovne pogoje za razvoj je dobila knjižnica, ko se je preselila v Dom Zveze borcev.* Tako je Janko Krek ob dvajsetletnici knjižnice zapisal v

Matjaž Eržen, direktor Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka, ob 70-letnici knjižnice: *Naš glavni cilj je vzpostaviti pomen sodobne knjižnice v funkciji prostora za ljudi. (hrani: Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka)*

Loške razgleda (12/1965). Novi prostori in prosti pristop gradiva so privabili tudi več obiskovalcev in prinesli marsikatero druge vsebine. Zato je bilo prav kmalu potrebno znova iskati večje prostore. Ti so se leta 1978 našli v izpraznjenih prostorih Gorenjske banke v Šolski ulici. Znova začeta zgodba, ki je obljubljala nadaljnji razvoj, je hitro trčila na ovire – zidove. Kaj kmalu so se za resnične izkazale besede predstavnice službe za razvoj knjižnic iz Narodne univerzitetne knjižnice ob selitvi v nove prostore, da prav velikih možnosti za daljši razvoj v tej stavbi knjižnica nima. Ta je najprej zasedala zgolj pritličje in kletni prostor, po izselitvi Centra za socialno delo (1986) pa še prvo nadstropje. In potem se je v Škofji Loki ustavilo!

Seveda ne moremo spregledati vseh prizadevanj in naporov odgovornih v knjižnici in tudi v lokalni skupnosti, da bi našli ustrezno prostorsko rešitev; teh je bilo v zadnjih treh desetletjih več. Žal pri nobeni, iz različnih razlogov, ni prišlo do realizacije. Delno smo prostorske probleme rešili s selitvijo Oddelka za otroke in mladino v 2. nadstropje blagovnice Nama maja 2013. Vendar že po dveh letih ugotavljamo, da so bile napovedi in bojzani ob selitvi pravilne. Prostor, ki omogoča, da je vsaj gradivo »zadihalo«, žal ne omogoča bistveno več. In odgovor mladih obiskovalcev na vprašanje, česa bi si želeli v knjižnici: *Potrebujemo malo več prostora za nas*, pove vse.

Kar torej potrebujejo obiskovalci in ne knjižničarji, kot je običajno slišati, je prostor. Kljub kdaj izrečenemu pomisleku, da knjižničarji v Škofji Loki nismo dovolj natančni in vztrajni v svojih zahtevah, ter zaradi tega odgovorni, da ne morejo najti ustrezne rešitve, to lahko zanikamo. Že najmanj od konca 80-ih let prejšnjega stoletja, na osnovi sprejetih standardov, ki opredeljujejo tudi prostorske potrebe knjižnice, knjižničarji sporočamo, da naši uporabniki knjižnice

Oddelek za otroke in mladino v 2. nadstropju blagovnice Nama (2013).
(hrani: Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka)

potrebujejo okoli 2 500 m² prostora. Le tako velika površina, in to na skupni lokaciji, bi za dolgo časa rešila ponavljajoče težave ob selitvah v »večje« prostore, kot se je to dogajalo do sedaj. Seveda zadosti velik prostor za gradivo, obiskovalce in strokovni kader ne bo že vnaprej zadoščal za uspešno delo knjižnice; je pa ta osnovni predpogoj za napredek dejavnosti.

Trendi razvoja sodobnih splošnih knjižnic nas usmerjajo v oblikovanje večfunkcionalnih prostorov, ki se prilagajajo trenutnim potrebam lokalnih okolij. Verjetno je odveč opozoriti, da morajo taki prostori, poleg klasičnega fizičnega gradiva, nuditi tudi ustrezno tehnično opremljenost in tehnološko podporo za dostop do informacij v drugih oblikah.

Prostori sodobnih knjižnic vedno bolj preraščajo stereotip knjižnic s fizičnim gradivom in čitalnico, saj postajajo medijski, družbeni in družabni centri, kjer obiskovalci koristno preživljajo svoj prosti čas. V teh centrih imajo dostop do preverjenih informacij iz lokalnega in širšega okolja. Taki medijski družbeni centri nudijo tudi pomoč posameznim skupinam uporabnikov, ki nimajo dostopa do tehnologije ali znanja za njeno uporabo ter s tem dostopa do informacij. Knjižnice tako opravljajo tudi vlogo socialnega korektiva v vedno bolj razslojeni družbi, kjer je dostop do preverjenih informacij vedno bolj pomemben.

V mnogih knjižnicah v tujini se klasično knjižnično gradivo že umika s površin, zasedajo jih uporabniki. To nikakor ne pomeni, da bi knjižnice zato potrebovale manjšo površino, le obstoječa se uporablja v druge namene v skladu s potrebami in z interesi okolja. Površine zasedajo študijske celice, prostori za skupinsko delo, prostori z opremo za poslušanje avdio- ali ogled videovsebin in prostori – delavnicami, kjer se obiskovalci iz lokalnega okolja srečujejo z drugimi ter delijo svoja znanja, razmišljanja in ustvarjalnost. Nekdanji prostori knjižnice tako postajajo lokalni družbeni centri za izmenjavo znanj in izkušenj.

V Strateškem načrtu Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka za obdobje 2013–2020 smo zapisali: Knjižnica, prostor, odprt za vsakogar. Prepričani smo, da bomo le s prizadevanjem k ureditvi tako oblikovanih prostorov in storitev to tudi ostali.

Bo Škofja Loka končno zmogla odločen korak in po uspešnih zaključkih dolgotrajnih projektov našla moč tudi za rešitev knjižnice? Ali morda celo obstaja pogum, da ob iskanju lokacije pokaže smelost, ki jo je izkazalo vodstvo lokalne skupnosti mesta Aarhus (Danska), kjer so ob načrtovanju nove stavbe razmišljali ne le o

Monika Tavčar, Neža Maurer in Marko Črtalič na vrtu Sokolskega doma ob predstavitvi knjige Neže Maurer *Vida Voda*, ki jo je knjižnica izdala ob svoji 70-letnici. (foto: Andrej Tarfila)

zadostni površini, ampak so stavbo uvrstili v seznam prepoznavnih ikon mesta? Možnosti za to se v Škofji Loki vsekakor ponujajo in uporabniki jih za svojo zvestobo knjižnici, predvsem pa njeni uporabi, tudi končno zaslužijo.

Številčni podatki o sedmih desetletjih dela Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka

(v tabeli navedeni podatki veljajo le za Škofjo Loko)

Leto	Obisk	Fond	Izposoja
1945/46	1.000	689	1.964
1955	5.353	5.525	12.687
1965	10.000	11.700	21.647
1975	22.000	25.800	60.000
1985	42.530	50.869	113.730
1995	62.000	60.359	160.000
2005	112.109	114.036	328.040
2015	129.146	128.848	399.878

Poleg navedenih števil je knjižnica samo v Škofji Loki v letu 2015 pripravila in izvedla več kot 300 dogodkov in prireditev za odrasle, mladino in otroke.

O problematiki knjižnice s podatki o njenem delu najdemo več zapisov v preteklih številkah *Loških razgledov*, 1/1954, 2/1955, 6/1956, 12/1965, 17/1970, 32/1985, 37/1990, 42/1995, 53/2006, ter v zborniku *Knjižnice na Škofjeloškem: jubilejni zbornik ob 50-letnici knjižnice* (1995).

Bo kdaj res tako? Škofja Loka si zasluži takšno knjižnico!
(projekt arhitekturnega biroja Ravnikar Potokar)